

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ: ЕФЕКТИВНІСТЬ СПРАВЛІННЯ ТА ПРОБЛЕМИ КОНТРОЛЮ.

Завжди гострою була і залишається проблема формування дохідної частини державного бюджету. Одним з вагомих джерел наповнення бюджету є податок на прибуток підприємств, проте низький рівень державного фінансового контролю за діяльністю суб'єктів господарювання призводять до зниження бази оподаткування, зменшення податкових надходжень, гальмування розвитку економіки в цілому. У системі державного фінансового контролю за сплатою податку на прибуток підприємств в Україні наявні численні проблеми, які знижують його фінансову ефективність, і тому вимагають організаційного та методологічного удосконалення. Оцінки експертів свідчать про тіньову діяльність економічних процесів України. Несплата податків стала звичним та поширеним явищем, що податок на прибуток підприємств мінімізують не тільки окремі підприємства, а й навіть галузі народного господарства.

Передумовами виникнення недоліків системи державного фінансового контролю за сплатою податку на прибуток підприємств є відсутність на належному рівні попереднього контролю, аудиту ефективності, що робить неможливим її саморегулювання та розвиток. Недоліки системи державного фінансового контролю за сплатою податку на прибуток підприємств виражаються недовідповідністю організаційної та якісної сторони її елементів.

Вирішенню проблеми сприятиме комплексний підхід і механізм виявлення та усунення ризиків несплати податку на прибуток на основі координації та встановлення зв'язку між суб'єктами та агентами контролю, суб'єктами контролю нижчого та вищих рівнів. Це сприятиме інформаційному наповненню процесів визначення ризиків несплати податку на прибуток, їх дослідженню та усуненню за наслідками перевірок або шляхом зміни норм оподаткування та контролю. Контрольні заходи класифікуються за характером їх здійснення. Крім наглядових і контрольних, доцільне їх розмежування на адміністративно-правові (реалізація висновків контролю) і регулятивні (усунення недоліків і суперечностей нормативно-правових норм). Це дозволить посилити та диверсифікувати вплив органів державної влади на фінансово-господарську та управлінську діяльність підконтрольних суб'єктів.

Зміст контролю проявляється у ході його здійснення. Стадії процесу відрізняються одна від одної наступним: характером і формами процесуальної діяльності; її метою і завданнями; суб'єктами здійснення; правовими наслідками; кінцевими результатами процесуальної діяльності. Отже, процес контролю можна назвати контрольною діяльністю, етапи якої характеризуються контрольними діями (заходами) стосовно підконтрольного суб'єкта. Заходи контролю можна охарактеризувати як такі, що:

- проводяться без участі та втручання у діяльність підконтрольного суб'єкта (без взаємодії);
- виражаються присутністю на підконтрольному суб'єкті та (або) у взаємодії з ним уповноваженими на здійснення контролю особами;
- можуть прямо або опосередковано впливати на підконтрольні суб'єкти, змінюючи умови проведення фінансово-господарської діяльності.

Досягнення головної цілі контролю - усунення відхилень та порушень від встановлених правил, а також приведення у відповідність нормативно-правових норм адміністрування до основних принципів оподаткування та контролю, в залежності від обставин можна здійснювати на тактичному та стратегічному рівнях. Тактичний рівень передбачає проведення адміністративно-правових заходів силами самих контролюючих органів, що виражається у прийнятті рішень, супроводжені та контролю за їх виконанням. Стратегічний рівень передбачає здійснення регулятивних заходів з раціоналізації процесів адміністрування та контролю, усунення суперечностей та недоліків законодавства, внаслідок яких порушуються принципи оподаткування та контролю.

Світові тенденції здійснення контролю за оподаткуванням прибутків юридичних осіб засвідчують необхідність узгодження норм податкового, цивільного та господарського права, створення ризикоорієнтованої системи спостережень за діяльністю платників податків, посилення повноважень органів контролю, підвищення стандартів контрольних заходів.

Усунення існуючих недоліків через поліпшення чинного законодавства та організації діяльності державних органів не виключатиме появу нових. Тому необхідний науковий пошук з метою побудови гнучкої системи державного фінансового контролю за сплатою податку на прибуток підприємств, здатної до виявлення, аналізу, відпрацювання та мінімізації ризиків несплати податку на прибуток.